

Н.М. Надурак

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, Україна

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ОРІЄНТАЦІЯ ОУН НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті аналізуються основні особливості та рівень дослідження українською історіографією проблеми зовнішньополітичної орієнтації Організації Українських Націоналістів на початку Другої світової війни. Автор визначає найбільш складні, дискусійні та найменш досліджені питання зовнішньополітичного курсу ОУН.

Надзвичайно актуальною тематикою досліджень сучасної української історіографії є історія українського національно-визвольного руху 20 – 50-х рр. ХХ ст., зокрема діяльність Організації Українських Націоналістів. Особливо популярним та контраверсійним є питання зовнішньополітичної діяльності ОУН на початку Другої світової війни та напередодні нападу Німеччини на СРСР. І хоча проблема зовнішньополітичної орієнтації ОУН є предметом наукового дослідження вже досить давно, ще й досі вона залишається предметом гострих наукових і політичних дискусій. Попри значний інтерес до зазначеної проблеми, досі відсутнє комплексне дослідження, яке б відобразило цілісну картину зовнішньополітичного курсу ОУН. Також нагальною є потреба історіографічного аналізу рівня дослідження проблеми в працях українських істориків та визначення найбільш складних і дискусійних питань зовнішньополітичного курсу ОУН в 1938 – 1941 рр. у науковій інтерпретації. Деякі аспекти історіографії проблеми піднімали у своїх розвідках сучасні дослідники А. Кентій, О. Кучерук, А. Русначенко та ін. [1-3]. **Мета даної розвідки** – виявити стан наукової розробки зазначеної проблеми українськими дослідниками.

Українську історіографію зовнішньополітичної орієнтації ОУН напередодні Другої світової війни можна розділити на радянську історіографію, дослідження українських зарубіжних авторів та публікації сучасних дослідників в Україні. Вперше висвітлення зовнішньополітичних орієнтирів в діяльності ОУН на початку Другої світової війни почалось у радянській та українській зарубіжній історіографії і мало досить суб'єктивний, політизований характер.

Виконуючи роль генератора пропагандистських матеріалів для потреб політико-психологічної війни, досить тенденційне, негативне бачення зовнішньополітичного курсу ОУН відображала радянська історіографія, якій притаманні передусім такі риси, як своєрідна інтерпретація та гіперболізація тісної співпраці ОУН з німецькими спецслужбами, постійне наголошування на антирадянському характері зв'язків організації з розвідками Італії, Литви, Японії, Румунії, Франції, Великої Британії, США. Ці контакти розглядалися не як закономірний за тих воєнно-політичних реалій засіб послаблення противників, а майже як основна причина існування організації. Такий підхід характерний для публікацій В. Беляєва, М. Рудницького, Л. Грицьківа, С. Герасименка, К. Дмитрука, І. Петріва, В. Руднева й ін. Однак потрібно враховувати, що на відміну від зарубіжних колег частина радянських істориків мала доступ до закритих широкому загалу оригінальних документів, літератури й періодики націоналістичних формувань, еміграційних видань зі спецховищ, що суттєво підвищує інформативну цінність їхніх праць. А те, що зовнішньо-

політична діяльність українського націоналістичного руху була в особливому полі зору радянських дослідників та досліджувалась науковими установами як історична проблема, має безперечно вагоме значення.

Висвітлюючи «антинародну» діяльність ОУН на початку Другої світової війни, радянські історики відкривали чимало цікавих моментів з історії зовнішньополітичного курсу організації. Так, В. Беляєв та М. Рудницький, описуючи співпрацю ОУН з Німеччиною та Японією, розглянули створення організацією в Маньчжурії «Далекохідної Січі» [4, с. 34-35]. А В. Руднев висвітлює організацію Німеччиною вишкільних військових шкіл для ОУН [5, с. 93-94]. У збірнику «Воз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною» вказано, що ще у квітні 1939 р. німецьким керівництвом був сформований і навчений спеціальний підрозділ українських націоналістів «Бергбауернгільфе» (очолив Р. Сушко), а напередодні нападу на СРСР у Кракові розпочав діяльність новий націоналістичний центр на чолі з С. Бандерою, який активно готував збройне повстання в радянському тилу [6, с. 186, 349-350]. Критичною є оцінка зовнішньополітичного курсу ОУН й К. Дмитрука, який Службу безпеки ОУН, створену 1940 р., вважав «придатком гітлерівської розвідувальної та поліцейсько-каральної машини» [7, с. 39]. На його думку, ОУН знала справжні плани А. Гітлера, однак сподівалась на створення «маріонеткового уряду та держави на Західній Україні» [7, с. 20, 25]. А дослідники Л. Грицьків та С. Герасименко звинуватили ОУН у співпраці з розвідками інших держав антирадянського толку, як то «польська дефензива та “двуйка”, румунська сигуранца, англійська “інтелідженс сервіс”, італійська “ОВРА” й американська розвідка» [8, с. 49-50]. Досить багатими були фантазії радянських авторів на тему вбивства у 1938 р. Є. Коновальця, так, І. Петрів саме німецькій розвідці та Р. Ярому приписав ліквідацію очільника ОУН [9, с. 6-9]. Навіть причиною розколу ОУН він вважав боротьбу керівних кіл за першість у співробітництві з німецькими властями та за їх щедre фінансування.

Дещо по-іншому, хоча й через призму марксистсько-ленінської теорії, висвітлено зовнішньополітичну діяльність ОУН на початку Другої світової війни в працях деяких радянських авторів середини-кінця 80-х рр. Так, об'єктивними є висновки Ю. Сливки про причини й наслідки співпраці ОУН з Німеччиною [10, с. 259]. Оцінюючи відношення ОУН до Німеччини після падіння Карпатської України, історик зауважив, що вона, будучи обізнаною з східними планами Німеччини, зокрема з її рішучими намірами окупувати Польщу, а потім напасти на Радянський Союз, продовжила з нею активну співпрацю [10, с. 254]. Аналізуючи причини провалу політики ОУН напередодні Другої світової війни, дослідник влучно зауважив, що ні Німеччина, ні інші західноєвропейські держави взагалі ніколи не брали до уваги інтереси українського національно-визвольного руху, не дивилися на нього як на серйозного, а тим більше рівноправного партнера, з яким потрібно ділитися здобиччю [10, с. 259].

Однак перші вагомі дослідження даної проблеми належать українським зарубіжним авторам, адже до початку 90-х рр. ХХ ст. центром вивчення історії ОУН була саме українська зарубіжна історіографія, яка, як і радянська, від початку виникнення була активним учасником психологічно-політичного протистояння, що досить часто було головною ціллю дослідження. Саме тому висвітлення проблеми характеризувалось суб'єктивністю, запереченням або замовчуванням окремих аспектів зовнішньополітичної діяльності ОУН, несло на собі відбиток ідеологічних переконань авторів, було досить політизованим, ґрунтувалося на вузькій джерельній базі. Особливістю української зарубіжної історіографії є її поділ на «мельниківський» та «бандерівський» напрями. Водночас не можна забувати, що саме ці твори стали серйозною базою для вивчення досліджуваної проблеми

на початкових стадіях її опрацювання в Україні. Ґрунтовне висвітлення зовнішньополітичного курсу ОУН на початку Другої світової війни репрезентують П. Мірчук, Л. Ребет, З. Книш, у працях яких зібрано і узагальнено значний фактичний матеріал.

Чимало аспектів зовнішньополітичної діяльності ОУН напередодні війни дослідив П. Мірчук, який виокремив два напрямки у сфері зовнішньої політики ОУН: політичне інформування західного світу про визвольну боротьбу українського народу й про українську справу взагалі та створення політичних контактів із «ворогами наших ворогів» й з нейтральними країнами, які могли б стати союзниками чи симпатиками українських державницьких змагань [11, с. 505]. Історик навів дані про спеціальні політичні представництва ОУН на теренах Німеччини, Великобританії, Франції, Італії, Маньчжурії й інших держав та відкинув звинувачення організації у «германофільстві» чи «англофільстві» [11, с. 510]. Оцінюючи внесок ОУН у боротьбу за Карпатську Україну, він підкреслив, що смерть Є. Коновальця та події у Східній Європі виявили розбіжності в оцінці ситуації й того, що в даний момент повинна робити ОУН між Проводом Українських Націоналістів під керівництвом А. Мельника і провідними членами ОУН на західноукраїнських землях, що згодом привело до конфлікту та стало однією з причин розколу [11, с. 548-550]. Автор досить суб'єктивно оцінив дії Проводу Українських Націоналістів в цій ситуації, називаючи його членів «опортуністами», що підпорядкувались вимогам німецького уряду [11, с. 560]. Негативним моментом вважав П. Мірчук «різкий зворот» у закордонній політиці ПУН після II Великого збору ОУН (27 серпня 1939 р., Рим) та його рішення зробити ставку на «німецько-гітлерівську карту». Автор звинуватив ПУН у політичній короткозорості, нерозумінні справжнього стану політичної ситуації та нездатності підготувати ОУН і весь народ до нової ситуації. Щодо попередньої співпраці з німецькою стороною, то історик зазначив, що ОУН підтримувала деякі контакти з військовими німецькими колами, проте із застереженням ставилася до ідеології й політики гітлерівської партії [11, с. 583-584].

Ще один автор «бандерівського» напрямку Л. Ребет також висвітлив основні моменти зовнішньополітичної орієнтації ОУН, порівняв її відносини з німецькими керівними колами на початку війни та напередодні нападу на СРСР, розглянув політичний курс ОУНб щодо Німеччини та її воєнних планів [12].

Окремі аспекти зовнішньополітичної діяльності ПУН та ОУНм на початку війни висвітлив у своїх спогадах З. Книш [13], [14]. Історик розглянув діяльність осередків ОУН на еміграції, процес вироблення та суть політичної тактики ПУН напередодні німецько-радянської війни [15]. Також надзвичайно цікавими є статті провідних діячів організації, що торкаються окремих аспектів проблеми, зокрема стаття Д. Андрієвського, вміщена в збірці «Організація Українських націоналістів. 1929 – 1954» та розвідка І. Каме-нецького про українське питання в німецькій зовнішній політиці, вміщена в збірці «Євген Коновалець та його доба» [16], [17].

Сучасна українська історіографія також характеризується наявністю різних бачень проблеми. І досі є присутнім політизований й емоційно-пропагандистський підхід у висвітленні зовнішньополітичної орієнтації ОУН на початку війни, що характеризується відвертим підпорядкуванням політичним й ідеологічним потребам, свідомим запереченням, замовчуванням або перекинуванням доведених фактів, односторонністю та тенденційністю у висвітленні проблеми, непримиримим ставленням до інших думок [18], [19]. Другий напрямок історіографії – науковий, відзначається об'єктивністю й ґрунтовністю у висвітленні проблеми, залученням широкого кола джерел. Для праць вітчизняних дослідників початку 90-х рр. ще характерні некритичність, недостатнє використання джерельної бази,

романтизм й ідеалізація в оцінці зовнішньополітичної діяльності ОУН [20]. Та вже з середини 90-х рр. сучасна історіографія поступово звільняється від впливу української зарубіжної історіографії, з'являються вагомні наукові роботи, до яких слід віднести праці А. Русначенка, В. Косика, А. Кентія. Розвиток взаємин ПУН й німецького керівництва наприкінці 30-х – початку 40-х рр. та ставлення західноєвропейських країн до ОУН висвітлено у монографії А. Русначенка [3].

В. Косик розглянув проблему участі ОУН в боротьбі за Карпатську Україну та пов'язану з цим її чітку антинімецьку позицію, відносини організації з Німеччиною та українське питання в планах останньої на час вторгнення у Польщу, згодом в СРСР [21]. Висвітлив розкол в ОУН та становлення ОУНб, як наслідок глибоких розходжень між членами ПУН та молодими революціонерами, викликаних зміною політичної ситуації у Східній Європі і можливістю німецько-радянського конфлікту. В. Косик вважав, що молоді активісти, які були прихильниками загальної революційної боротьби, яка не повинна надто зосереджуватись на міжнародній обстановці, ні на втратах від репресій радянської влади, хотіли запровадити нову політику і стратегію ПУН, звільнити політику ОУН від будь-якого орієнтуру на лише одну державу (зокрема на Німеччину), встановити контакти із західними державами й віддати перевагу боротьбі власне в Україні, а от члени проводу ОУН, люди старшого віку, схилилися в основному до більш поміркованої діяльності [21, с. 81-82]. Програму новоствореної ОУН, викладену в маніфесті від грудня 1940 р., історик назвав надзвичайно амбітною й широкою, такою, що зверталася також і до інших народів СРСР [21, с. 84]. Аналізуючи нюанси німецько-оунівських взаємин напередодні та початку війни, В. Косик ствердив, що абвер наладнав контакти з ОУН ще у 1938 р. і передбачав ще до вторгнення у Польщу можливість українського повстання, але такий план виявився зовсім нереальним через неможливість доставити зброю на українську територію Польщі. Окрім цього, після підписання німецько-радянського пакту 23 серпня 1939 р. Німеччина втратила інтерес до співпраці з ОУН та встановила нагляд за українськими установами й лідерами [21, с. 72-73]. Автор відзначив антинімецьку зовнішньополітичну позицію ОУН на початку війни, що пропагувалася її пресовими органами. Описав історик й активну підготовку ОУН до початку німецько-радянської війни, визначив причини, що спонукали ОУНб та ОУНм до угоди з вермахтом. Щодо першої вважав, що ОУНб сподівалась створити українську військову частину, вишколом якої зайнявся б вермахт, бажала отримати можливість здійснювати певну політичну діяльність в умовах суворої заборони діяльності емігрантських товариств у Німеччині, також угода з вермахтом дала б можливість ОУНб якнайскоріше проникнути в Україну і політично заволодіти територією одразу після того, як пройде фронт. А ОУНм, погодившись послати певну кількість перекладачів на службу в німецьких частинах, створила товариство колишніх українських вояків і генеральну раду колишніх вояків, сподіваючись, що вони зможуть зайнятися організацією української армії [21, с. 100-101]. Одночасно, зазначив автор, ОУНб та ОУНм намагалися вплинути на німецьких керівників на користь незалежності України, наприклад, у райхсканцелярію надійшли їх меморандуми.

А. Кентій, розглядаючи зовнішньополітичні орієнтири ОУН, відзначив, що організація усвідомлювала безперспективність боротьби за досягнення державної самостійності України без підтримки зовнішніх чинників, а особливо її турбувало, що не вдавалося знайти зовнішню силу, яка б беззастережно підтримала український націоналістичний рух [1, с. 120]. Ґрунтовно висвітлив історик непростий характер відносин ОУН з німецькими керівними органами й «українську карту» в німецькій політиці. Аналізуючи

позицію ОУНБ та ОУНм перед німецько-радянською війною, автор підкреслив, що сподівання на підтримку української справи з боку країн колишньої Антанти виглядали утопічними і ОУН у протипольській боротьбі могла реально розраховувати лише на Німеччину та Італію, оскільки сама ОУН не мала достатніх на той час сил для самостійного виступу проти більшовиків [1, с. 127, 184].

Міжнародну діяльність ОУН напередодні Другої світової війни також досліджували О. Кучерук, В. Трофимович, І. Ільюшин, М. Ільків й ін. [2], [22-24]. Зокрема І. Ільюшин на документальних джерелах з архівів Польської Республіки розкрив причини та перебіг українсько-польського конфлікту в роки Другої світової війни, висвітлив процес підготовки похідних груп ОУН та створення, з дозволу вермахту, українського легіону [23]. Чималим внеском у вивчення проблеми стали статті В. Вятровича та М. Посівнича, вміщені в серії збірників «Український визвольний рух» [25], [26]. В. Вятрович, досліджуючи основні принципи зовнішньої політики ОУН, підкреслив, що за час активної збройної боротьби зовнішньополітична концепція ОУН розвивалась, трансформувалась, проте базувалась на трьох стрижневих принципах (розуміння ключової ролі вирішення українського питання у становленні стабільної міжнародної системи, націоналістичне кредо опори на власні сили, намагання стати суб'єктом міжнародної політики, незалежним чинником її формування), дотримання яких забезпечувало її від того, щоб стати розмінною монетою у міжнародній грі [25, с. 16]. Автор відзначив принциповість вимог ОУН до німецької сторони на початку Другої світової війни щодо вирішення українського питання, а саме утворення міцної незалежної української держави як рівноправного союзника Німеччини. Історик відзначив, що саме в умовах війни та зумовленої нею нестабільності український визвольний рух мав намір утвердитись як незалежний чинник міжнародного життя [25, с. 26]. В. Вятрович вважав, що розроблена ідеологами ОУН концепція Української Національної Революції як шляху до здобуття української державності розглядалася також як засіб перетворення існуючої міжнародної системи, яка обмежувала права інших поневолених народів [25, с. 18-19]. А принцип орієнтації на власні сили ОУН поєднувався з тезою про можливість використання сторонніх сил, проте, як зауважив автор, ОУН ніколи не зосереджувалась на співпраці з однією державою чи групою держав, оскільки вважала, що така прив'язаність до конкретного зовнішнього чинника дасть йому можливість використовувати ОУН у власних цілях [25, с. 21-22]. Історик розглянув вплив вибору зовнішньополітичної орієнтації ОУН на початку війни на керівні групи організації і ствердив, що розбіжність у поглядах на використання зовнішньої допомоги поряд з іншими причинами привела в 1940 р. до розколу ОУН на дві організації. Адже бандерівці задекларували незалежність своєї політики від дій німецького уряду й отримали широку підтримку населення, а ОУНм була скомпрометована орієнтацією на Німеччину у Другій світовій війні [25, с. 23-24].

Об'єктивно та всебічно позиції ОУН в міжнародній політиці та дипломатії на початку Другої світової війни висвітлено у окремих розділах колективних досліджень «Нариси з історії дипломатії України» та «Політична історія України. XX століття» [27], [28]. Дані дослідження написані на основі широкої джерельної бази та є достовірним висвітленням історичної правди. Розглядаючи українське питання в дипломатичній історії Другої світової війни та відносини ОУН з Німеччиною напередодні та початку війни, у десятому розділі дослідження «Нариси з історії дипломатії України» підкреслено, що німецьке керівництво вміло користувалося українською картою і вагомим важелем тиску Німеччини на Москву була показна підготовка антиполь-

ського повстання на західноукраїнських землях націоналістичними силами, що діяли в підпіллі. Й хоча Німеччина мала велику підозру до ОУН, однак прагнула використати її у майбутній боротьбі проти СРСР [27, с. 459-508]. Оцінюючи тогочасну зовнішньополітичну орієнтацію ОУН, в дослідженні вдало підсумовано, що «очевидно, не варто розглядати, наскільки морально домовлятися з одним імперіалістичним хижаком проти іншого, виправдовувати чи таврувати дії ОУН. Це реальна політика й своєрідна дипломатія, тож вона має бути висвітлена. ОУН не могла самотужки визволити Україну й у конкретно-історичних умовах прагнула скористатись агресивною війною Німеччини проти СРСР. У цьому дійстві поєднувались і шанс, і вимушеність, і ризик, і ілюзія. Єдине, в чому не може бути жодного сумніву, то це в тому, що ОУН провадила проукраїнський курс, кінцевою метою якого мала стати самостійна Україна і ця мета відповідала життєвим національним інтересам українського народу» [27, с. 509-510].

Безперечним на сьогодні є зростаючий інтерес до дослідження питання зовнішньополітичної орієнтації ОУН на початку Другої світової війни. Вагомим набуток у вивченні проблеми стали праці українських зарубіжних авторів та дослідження сучасних істориків, які намагаються базувати свої публікації на розлогодному фактичному матеріалі, утвердитись на позиціях об'єктивного бачення проблеми, зважити усю сукупність історичних обставин діяльності ОУН. Однак і досі питання співпраці ОУН з іноземними спецслужбами, вплив розколу організації на зміну її зовнішньополітичної орієнтації залишаються основною підставою критики ОУН з боку її політичних противників і досі є предметом гострих дискусій у суспільстві та наукових колах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кентій А.В. Збройний чин українських націоналістів. 1920 – 1956 : історико-архівні нариси / Кентій А.В. – К., 2005. – Т. 1: Від Української Військової Організації до Організації Українських Націоналістів. 1920 – 1942. – 2005. – 332 с.
2. Кучерук О. Рико Ярій – загадка ОУН / Кучерук О. – Львів : Піраміда, 2005. – 212 с.
3. Русначенко А.М. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940 – 50-х роках / Русначенко А.М. – К. : Пульсари, 2002. – 519 с.
4. Беляев В.П. Під чужими прапорами / В.П. Беляев, М.І. Рудницький. – К. : Радянський письменник, 1958. – 292 с.
5. Руднев В.В. Українські буржуазні націоналісти – агентура міжнародної реакції / Руднев В.В. – К. : Держполітвидав УРСР, 1955. – 216 с.
6. Возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною / [Сливка Ю.Ю., Масловський В.І., Швагуляк М.М. та ін.] ; відп. ред. Ю.Ю. Сливка. – К. : Ін-т суспільних наук АН УРСР ; Наукова думка, 1989. – 488 с.
7. Дмитрук К. Безбатченки. Правда про участь українських буржуазних націоналістів і церковних ієрархів у підготовці нападу фашистської Німеччини на СРСР / Дмитрук К. – Львів : Каменяр, 1974. – 237 с.
8. Грицьків Л.Г. Вирок виносить народ. Про антинародну діяльність націоналістичних банд та оунівського підпілля в західних областях України в роки другої світової війни та після її закінчення / Л.Г. Грицьків, С.Г. Герасименко. – К. : Видавництво політичної літератури України, 1970. – 142 с.
9. Петрів І. За іудині срібняки. Оунівські ватажки на службі іноземних розвідок / Петрів І. – К. : Україна, 1971. – 44 с.
10. Сливка Ю.Ю. Західна Україна в реакційній політиці польської та української буржуазії (1920 – 1939) / Сливка Ю.Ю. – К. : Наукова думка, 1985. – 272 с.
11. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів / Мірчук П. – Мюнхен ; Лондон ; Нью-Йорк : Українське видавництво, 1968. – 639 с.
12. Ребет Л. Світла і тіні ОУН / Ребет Л. – Мюнхен : Український самостійник, 1964. – 131 с.
13. Книш З. Перед походом на Схід: спогади й матеріали до діяння Організації Українських Націоналістів у 1939 – 1941 роках : в 2 ч. / Книш З. – Торонто : Срібна Сурма, 1959. – Ч. 2. – 1959. – 192 с.
14. Книш З. Перед походом на Схід: спогади й матеріали до діяння Організації Українських Націоналістів у 1939 – 1941 роках : в 2 ч. / Книш З. – Торонто : Срібна Сурма, 1959. – Ч. 1. – 1959. – 187 с.

15. Книш З. Б'є дванадцята: спогади й матеріяли до діяння ОУН напередодні німецько-московської війни 1941 р. / Книш З. – Торонто : Срібна Сурма, 1941. – 384 с.
16. Андрієвський Д. Міжнародна акція ОУН / Д. Андрієвський // Організація Українських Націоналістів. 1929 – 1954 : збірник статей у 25-ліття ОУН. – Б.м., 1955. – С. 141-165.
17. Каменецький І. Українське питання в німецькій зовнішній політиці між двома світовими війнами // Євген Коновалець та його доба / Каменецький І. – Мюнхен : Видання фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. – С. 851-882.
18. Без срока давности : [коллективная монография / под ред. А.А. Войцеховского и Г.С. Ткаченка]. – Харьков : Фактор, 2001. – 423 с.
19. Документи изобличают. (Сборник документов и материалов о сотрудничестве украинских националистов со спецслужбами фашистской Германии) / Ткаченко Г.С., Войцеховский А.А., Ткачук А.В. – Киев : Тиса, 2004. – 316 с.
20. Баган О. Націоналізм і націоналістичний рух: історія та ідеї / Баган О. – Дрогобич : Відродження, 1994. – 191 с.
21. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / Косик В. – Париж ; Нью-Йорк ; Львів : Атлас, 1993. – 659 с.
22. Трофимович В.В. Історія військових формувань ОУН (1939 – 1942 рр.) : [текст лекцій] / Трофимович В.В. – Львів : Редакційно-видавничий відділ Львівського університету, 1994. – 52 с.
23. Ільющин І.І. ОУН-УПА і українське питання в роки Другої світової війни. (В світлі польських документів) / Ільющин І.І. – К. : Інститут історії України НАН, 2000. – 198 с.
24. Ільків М. 1939 рік. Тасмне стає явним: історичне видання / Ільків М. – Івано-Франківськ : «СІМІК», 2007. – 432 с.
25. В'ятрович В. Основні принципи зовнішньої політики ОУН / В. В'ятрович // Український визвольний рух. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2004. – Збірник 3 : До 75-ліття Організації Українських Націоналістів. – 2004. – С. 16-29.
26. Посівнич М. Деякі аспекти діяльності Організації Українських Націоналістів на Далекому Сході / М. Посівнич // Український визвольний рух. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2005. – Збірник 5. – 2005. – С. 118-130.
27. Нариси з історії дипломатії України / [Галенко О.І., Камінський Є.С., Кірсенко М.В. та ін.] ; під ред. В.А. Смоля. – К. : Альтернативи, 2001. – 736 с.
28. Політична історія України. XX століття : у 6 т. / редкол. : Курас І. Ф. (голова) та ін. – К. : Генеза, 2003. – Т. 4 : Україна у другій світовій війні, 1939 – 1945 / керівник тому Кучер В.І. – 2003. – 584 с.

Н.Н. Надурак

Внешнеполитическая ориентация ОУН в начале Второй мировой войны в украинской историографии

В статье анализируются главные особенности и уровень исследования украинской историографией проблемы внешнеполитической ориентации Организации Украинских Националистов в начале Второй мировой войны. Автор определяет наиболее сложные, дискуссионные и наименее исследованные вопросы внешнеполитического курса ОУН.

N.M. Nadurak

Foreign Policy of OUN at the Start of Second World War in Ukrainian Historiography

The main features and the level of investigation of the problem of foreign policy of OUN at the start of Second World War by Ukrainian historiography are analyzed in the article. The author determines the most complex, debatable and the least investigated issues of the foreign policy of OUN.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2010.